ביצד פרק שני יבמות

שמגרשה בגט ומיגה צריכה חליצה ואם רצה להחזיר ממזירה ולא אמרינן מצוה רמיא רחמנא עליה ועבדה ומקשמת מיקו עליה באיסור אשת אח: **לימא.** עדיין יבומין הראשונים עליה ותיבעי חליצה: **שדי היקרא.** למדרש ולקחה דלא מיבעי מלמה היתר כגון במיינס אשת אח: **ושדי איסורא.** למדרש ויבמה עדיין יבומין עליה: **אאיסורא.** היכא דאיכא לד איסור כמו באשת אחיו שלא היה בעולמו: **אחוסו מאמו שנשאה אחיו מאביו.** קודם לידתו של זה וכשנולד זה מלאה נשואה לאחיו מתיינס לו כשימות זה דהא מלאה בהיתר ייבוס: איסור אחותו לית ליה היתר אבל איסור אשת אח אית ליה היתר כשאין לו בנים הילכך כשמת ראשון בלא בנים פקע איסורו לגבי שני ונשאה והשניי מכח שני בא: **מתני' לא חולצת ולא מתייבמת.** לרחה וכ"ש היא: **איסור מצוה.** מפרש להו ואזיל: **אחותה.** של ערוה כשהיא יבמתה כגון שנפלו שני אחיות משני אחין האחת אחותה משום ערוה כגון שהיא בלמו או חמותו: **או חולצת או מתייבמת.** אחות הערוה בלא פגע באחות זקוקתו משום דערוה לאו זקוקתו היא: **שניות.** שניות לעריות שנזרו סופרים עליהם ובגמ' מפרש לה: לשון מצוה וקדושה מפרש בגמרא: **אלמנה לכ"ג.** שמת אחיו ההדיוט ונפלה אלמנתו לפניו: **גרושה וחלוצה לכהן הדיוט.** שעבר אחיו המת ונשא חלוצה וגרושה וכשמת צריכה חליצה שהרי תופסים לו בה קידושין דקידושין תופסים בחייבי לאוין אבל יבומי לא שהרי אסורה לו לזה שהוא כהן ואפעורי בולא כלום לא דלא אינם לאו למיפטריה דילפי' מאחות אשה בפ"ק (דף ג.): **גמ' לאיסוי צרת אילונית כרב אסי.** בפ"ק (דף יב.) דלא חולצת ולא מתייבמת דערוה קרינן בה באילונית דמיעטה קרא מאשר תלד ווקיימא עליה באיסור אשת אח הילכך צרתה צרת ערוה: **אלה המצות.** בסוף ספר תורת כהנים ומשמע דאכולה ספרא קאי וכל אזהרת הכתוב התם כתיבא: **קדש עצמך.** לענוד ולהזהר: **אף כמותר לך.** להוסיף עליהם שניות המותר לך על הערוות כדי שלא תבא לידי עריות האסורות מן התורה: **קפסיק ותני.** אלמנה לכ"ג לא שנא נפלה לפניו מן הנשואין דהיינו תרתי לגריעותא חדא דאלמנה היא ואיכא לאו דאלמנה לא יקח[ו] ועוד דבעולה היא ואיכא איסור עשה לגביה דכתיב אשה בתולה יקח[ו] ולא בעולה ולאו הבא מכלל עשה עשה: **ולא שנא.** נפלה לפניו מן האירוסין ועודה כתולה דליכא אלא לאו דאלמנה: **יבא עשה.** דיבמה יבא עליה[ו]: ועלתה השערה מלי למכתב דהא כתיב בריש דקרא לקחת את יבמתו מה ת"ל יבמתו:

יש לך יבמה כו'. דאם כתב ולא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה השערה הוה משמע דהיא דקריגא ביה לקחת הוא דקא מצרכה רחמנא ועלתה השערה לחלוץ אבל חייבי לאוין דלא קרינן בהו לקחת לא קרינן בה ועלתה לחכי הדר כתב יבמתו למימר דיש לך יבמה אחרת שעולה השערה לחלוץ ותע"ג דלא כתיב בה לקחת שאין עולה לייבום: **אימא חייבי כריתות.** נמי לילף מהכא דליבעי חליצה ואמאי פטרינן לגמרי: **מ"מ אפשי בה קידושין.** הילכך קרינן ביה לקחת בדיעבד אבל חייבי כריתות לא תפסי בהו קידושין ואפי' עבר האי יבם ונסבה לאו קיחה היא:

לדלין

אי איסורא דאית ליה התירא. דפקע איסור אשת אח דיכול להחזירה לאחר שגרשה וכי היכי דפקע ליה לגבי דידיה איסור אשת אח פקע נמי לגבי אחיו הנולד וה"ל אשת אחיו שהיה בעולמו: **לאתויי** צרת אילונית. תע"ג דמתני' לא קתני צרה מ"מ הוי בכלל דכל שאיסורה איסור ערוה דמשמע שאיסורה בא ממתת ערוה דהיינו הצרה ולא הוצרך להזכיר הצרה בהדיא משום דאפיקרקין דלעיל קאי והא דלא קאמר לאיתויי צרת סוטה וצרת מחזיר גרושה משום דאילוניות דמיא טפי לערוה שמותרות למת ואסורות לייבום:

בשלמא מן הנשואין כו'. תימה דמן הנשואין נמי תיקשי ליה דאמאי חולצת כיון דאין עולה לייבום דלא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה ותיהוי כי חייבי כריתות וי"ל דלא קאמר בשלמא אלא ממאי דאין מתיינמת:

יבא עשה ודידהה לא תעשה. הקשה ריב"א בפ"ב דסנהדרין (דף יט. ופס) דכיון דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה כדאמר בסוף פ' ד' אחין (לקמן ד' לד. ופס) היאך תתיבם דבביא' ראשונה ליכא הקמת שם וביאה שניה אסירא ליה כדאמר לקמן גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה ואד"ר דלא קשה מידי דלא בעינן (ב) שתהא ראויה להקמת שם אלא שהיבמה והיבם יהו ראוין להקמת שם ולא ממעטינן אלא אילונית וסרים שאינן ראוין לילד לעולם אבל ביאה שאין יכולה להתעבר בה לא ממעטי כיון שהאשה או היבם ראוין לבסוף להוליד דאל"כ מיקשה היאך קטנה מתיינמת לרבנן וגם לרבי מאיר היתה מתיינמת אי לאו משום דשמא תמצא אילונית ובפרק כ"ש (לקמן דף קיח.) תנן קטן הבא על הגדולה תגדלנו ובפ' הבא על יבמתו (לקמן נה.) נמי מרבינן דנקנית בביאה שלא כדרכה והעראה אע"פ שאין מתעברת בה א):

אי הבי חייבי לאוין נמי. פי' כיון דאין עולים לייבום לא יעלו לחליצה ותימה לר"י היכי מצי למימר דלא יעלו לחליצה הא מיבמתו דשמעינן דאין

שמגרשה בגט ומחזירה התם נמי לימא ויבמה עדיין יבומין הראשונים עליה ותיבעי חליצה שאני התם דאמר קרא [1]ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית באשתו לכל דבר אי הכי הכא נמי הא כתב רחמנא [1]ויבמה ומה ראית מסתברא שדי היתירא אהיתירא ושדי איסורא אאיסורא ולר' שמעון דאמר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור אלא מעתה אחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו ואחר כך נולד אח ומת תתייבם הואיל ובא ומצאה בהיתר איסור אחותו להיכן אזל הכא נמי איסור אחיו שלא היה בעולם להיכן אזל האי איסורא דלית ליה היתירא האי איסורא דאית ליה היתירא: **מתני'** כלל אמרו ביבמה כל [a] שהיא איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת [b]א[2]איסור מצוה ואיסור קדושה [3]חולצת ולא מתייבמת [c]ב[2]אחותה שהיא יבמתה חולצת או מתייבמת [3]איסור מצוה שניות מדברי סופרים איסור קדושה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין וממזר: **גמ'** כלל לאתויי מאי אמר רפרם בר פפא לאתויי צרת אילונית [d]וכדרב אסי ואיכא דאמרי כל שאיסורה איסור ערוה הוא דאסירא צרתה הא לא איסורה איסור ערוה צרתה לא אסירא למעוטי מאי אמר רפרם למעוטי צרת אילונית ודלא כרב אסי: אחותה שהיא יבמתה: אחותה דמאן אילימא דאיסור מצוה כיון דמדאורייתא רמיא קמיה פגע באחות זקוקתו אלא אחותה דאיסור ערוה: איסור מצוה שניות: [7]אמאי קרי ליה איסור מצוה אמר אביי [8]מצוה לשמוע דברי חכמים: איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט: ואמאי קרי להו איסור קדושה דכתיב [2]קדושים יהיו לאלהיהם תניא רבי יהודה מחליף [11]איסור מצוה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ואמאי קרי ליה איסור קדושה שניות מדברי סופרים ואמאי קרי ליה איסור קדוש' אמר אביי כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש א"ל רבא וכל שאינו מקיים דברי חכמים קדוש הוא דלא מיקרי רשע נמי לא מיקרי אלא אמר רבא קדש עצמך במותר לך: אלמנה לכהן גדול: [12]קפסיק ותני לא שנא מן הנשואין ולא שנא מן האירוסין [13] בשלמא מן הנשואין עשה ולא תעשה [7]ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה אלא מן האירוסין לא תעשה גרידא הוא יבא עשה וידחה לא תעשה אמר רב גידל אמר רב אמר קרא [4]ועלתה יבמתו השערה שאין ת"ל יבמתו מה תלמוד לומר יבמתו יש לך יבמה [5] אחת שעולה לחליצה ואינה עולה לייבום ואיזו זו חייבי לאוין ואימא חייבי כריתות אמר קרא [4]אם לא יחפוץ האיש לקחת הא חפץ מייבם [14]ה[6]כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה א"ה חייבי לאוין נמי הא רבי רחמנא יבמתו ומה ראית מסתברא

מסורת הש"ס

א) סנהדרין נב. לקמן כו. ודף כח:, ב) [לקמן כח.], ג) [לעיל יב.], ד) סנהדרין נב:, ה) [סנהדרין סט קידושין נ. כ"ב מת. הוריות כ: חולין קו.], ו) סנהדרין סט, ז) לקמן סא. סנהדרין יח:, ח) [ע' תוספות לעיל ה. ד"ה ותמני], ט) [לעיל נ.] לקמן מד. [לה. מח:], י) [לקמן כח.], כ) [דברים כה], ל) [ויקרא כא], מ) [ופס], נ) [דברים כה], ס) [שיך לע"כ].

גליון הש"ס

מתני' הולצת וכו' פתייבמת. עיין בר"ש ס"ב דחלה:

הגהות הב"ח

(א) במשנה כל שאיסורה איסור ערוה לא: (ב) נמ' יש לך יבמה אחרת שעולה לחליצה: (ג) תוס' ד"ה יבא וכו' דלא קשה מידי דלא בעינן ביאה שתהא:

מוסף רש"י

שמגרשה בגט. לאחר שנשאה נשמתו כלאמו ואם רצה לגרשה מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה, ומחזירה. אם רצה לחתוך ולא אמרינן מצוה רמיא רחמנא עליה ועבדה ומקשמת תיקום עלה באיסור אשת אח (לעיל ה: ובע"ר לקמן לב:) מרי מילי דאמרינן מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה ואמאמרינן אאם רצה להחזירה ממזירה כשאר אשה (כתובות מב.). איסור מצוה ואיסור קדושה. יבמה שנפלה לפני יבם ויהיו אחיות עליו משום מצוה אל משום קדושה, חולצת. ואינה יוצאה בלא כלום, אף על גב דגבי חייבי כריתות ר"ל מגזרה שוה דעליה דיוצאה היתני בלא כלום בלא חליצה, התם היא דאסורה ליה איסור חמור דלא תפסי בה קדושי, אבל איסור מצוה אל קדושה דבנות ניהו מרבינן מיבמתו יבמתו, יש לך אחרת שעולה השערה לחלוץ ואינה עולה לייבום, ואיהו זו חייבי לאוין (סנהדרין נ.), ולא מתיבמת. דהא אסרה ליה, וכי מיתת איהו עשה מדאה לא תעשה, נזירה כיאה דאסורה שתקיים בה יבמה יבא עליה, אבו כיאה שניה שאין בה מלות עשה (שם). לאתויי צרת אילונית. כרי שהיה נשוי כ' נשים ואחתת אילונית, אילונית דוכרניתא דלא ילדה, לשון אל זכר מן הלמן, ומת בלא בנים, שהיכן אסורות לייבמיה ויבטורות מן החליצה (לעיל יב.), ר' יהודה מחליף. שהיה שונה ומפרש, איסור מצוה אלמנה לכהן גדול כו' דכתיב. בסוף ספר ויקרא, כשבעלים כל מלות כתוב, אלה המצות, איסור קדושה שניות מדברי סופרים. כגון אם אמו ואם אביו, ומאמאי קרי ליה איסור קדושה, שא"ל מכמים קדש עצמך במותר לך להתרחק אף מן המותר, כדי שלא תיכשל באיסורא (סנהדרין נב.). בשלמא מן הנשואין עשה ולא תעשה. אלמנה לא תעשה. אלמנה לא יקח, בתולה יקח ולא בעולה (לקמן סא. ובע"ר סנהדרין יח:) ואין עשה. יבמה יבא עליה (שם יב.). כל העולה לייבום. לזיקת יבום. עולה לחליצה. לזיקת חליצה (לעיל ג.). וכל שאינה עולה. לגמי דין, לייבום. שאינה זקוקה להתייבם (לקמן מד.). אינה עולה. השערה לפני הזקנים לחליצה (לקמן מא.).

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה ז סמ"ע אה"ע סימן קעד סעיף ג: **ט** ב מיי' שם פ"ז הלכה ו טוש"ע שם סי' סימן קעה סעיף ב ופעיף ד:

י ג מיי' פ"ח מהלכות איסורי ביאה הלכה י סמג לאוין קי טוש"ע שם סימן עו:

יא ד מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה יא:

יב ה מיי' שם פ"ח הלכה יט:

תורה אור השלם

1. כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה:

דברים כה ה

2. קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את אשי ני לחם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש:

ויקרא כא ו

3. אלה המצות אשר צוה יי את משה אל בני ישראל בהר סיני:

ויקרא כז לד

4. ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי:

דברים כה ז

תוספות ישנים

א) ואע"ג דלקמן אמרינן קרא לקמן למימר אתגדלנו שמא מייתי ילפינן בעלמא מ"מ שאני קטן דאיתו בר הקמת שם כלל בעודנו קטן אבל אותה דאמרה לאחר ביאה ראשונה איכא בה הקמת שם. וא"ת היכי קאמר בשלמא מן הנשואין לא אחי עשה ודחי ל"ת ועשה. הא ודאי יש לנו לומר דהכא דחי ל"ת ועשה תע"ג דבעלמא לא דחי משום דהוי לאו שאינו שוה בכל. וי"ל דפרק הכי אפר' אי אמרינן דאין חליצה כן לאו השוה בכל ללאו שאינו שוה בכל (מ"מ) ולא מקשי לך מידי מן הנשואין מ"מ מקשי לך מן האירוסין דיבמה עשה ודחה ל"ת: ובשני רבי רחמנא יבמתו. וא"ת מ"ש מנלן דחייבי לאוין גרידי דלא מיתיבמה טוקי יבמתו בלאו ועשה וחייבי לאוין גרידי עדיין לא שמעינן דיל' דמתחבר דאתחת יבמתו לחדם ולאסור ליבם ולא לחייבי לאוין ועשה לא אלמריך דאין עשה דוחה ל"ת ועשה **ב)** ול"ל מתא לאסור חייבי לאוין גרידי מיבום. וא"ת ומאמ' דחייבי לאוין גרידי ועשה אפי' מלינה לא אריכי ותפטר ונוקי יבמתו דמשמע דחלילה (מיהי לריך) בחייבי לאוין גרידי ל"ל דסברא הוא לאוקמי יבמתו בכל הגך דתפסי בהו קדושי:

ב) קל"ע בלשי מס"כ בחלה ספיר אלמרין לאף דהוי לאו ועשה שאינו שוה בכל ואפ"ה לא דחי.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com